RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925. Andra kammaren. Nr 33.

Tisdagen den 12 maj.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 5 och den 6 innevarande maj.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna dödsbevis:

Att statsrådet Fredrik Wilhelm Thorsson från Meissner 11 i Ystads församling i Malmöhus län, född den $^{30}/_{5}$ 1865, avled härstädes den 5 maj år 1925, dödsorsak: Cancer ventriculi; cancer intestini enligt attest av läkare, blev här kristligen begraven den 10 maj d. å., betygar Ystads S:ta Maria och S:t Peters stadsförsamling i Malmöhus län den 11 maj år 1925.

Hj. Evander,
kyrkoherde.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att jämlikt § 28 riksdagsordningen till Konungen ingå med anmälan om den inom kammaren uppkomna ledigheten efter herr Thorsson; och blev ett i sådant avseende på förhand uppsatt skrivelseförslag, som upplästes, av kammaren godkänt.

§ 3.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 225, angående godkännande av en mellan Sverige och Finland den 9 maj 1925 avslutad konvention angående renar i gränsområdena m. m.;

nr 226, med förslag till lag innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena; och

nr 231, angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 229, angående godkännande av ett mellan Sverige och Spanien avslutat handelsavtal.

Vid nu skedd föredragning av propositionen, nr 227, med förslag till lag angående minskning i vissa fall av renantalet inom lappby begärdes ordet av

Herr **Grapenson,** som yttrade: Herr talman, mina herrar och damer! I egenskap av representant för den avlägsna landsdel, som beröres av Kungl.

Maj:ts föreliggande proposition nr 227, kan jag icke underlåta att redan nu säga några ord i ärendet.

Av uppgifterna å sidan 9 i den kungl. propositionen framgår, att antalet renar i Norrbottens län under senaste fyraårsperiod ökats från 116,979 till 186,625, eller med i runt tal 70,000 djur. År 1921 var genomsnittspriset per capita för ren 50 kronor. För närvarande torde detta pris få sättas till 42 à 43 kronor per djur, men vi säga tillsvidare för jämnhetens skull 40 kronor. Efter detta sistnämnda pris representerade således vår norrbottniska renstam år 1921 ett kapital på 4,680,000 kronor, men nu efter 4 år uppgår samma kapital, något avrundat, till 7,480,000 kronor. Ökningen utgör sålunda 2,800,000 kronor, vilket belopp med ett pris av 41 kronor per ren springer upp till i det allra närmaste 3 miljoner kronor. Kapitalökningen utgör sålunda under vart och ett av dessa för renskötseln gynnsamma år 16 procent å 1921 års tillgång 4,680,000 kronor. Men detta är ingalunda hela vinsten. Renägarna hava också nödgats existera under dessa fyra år. En tillförlitlig statistik över slaktrenarnas värde under denna tid är svår att nu i en hast uppgöra. Beräknar man emellertid slaktdjuren så lågt som till 9 för 100 per år efter 1921 års renstam, så komma vi upp till en sammanlagd årsavkastning av 25 procent å det år 1921 förefintliga renkapitalet. Omvärderat i pengar motsvarar den en årlig inkomst av 1,215,000 kronor för våra lappmarkssocknar däruppe. Vi torde icke i vårt land hava överflöd på kapital av denna art.

Efter dessa upplysningar vågar jag nu tillräkna mig de ärade kammarledamöternas överseende för mitt till synes så omotiverade tilltag, då jag mitt i resbrådskan till påskferierna den 1 sistlidna april besvärade herrarna med ett nästan en timme långt liktal över min av utskottet avstyrkta motion. Renskötseln är en av de mest lukrativa bland lappmarkens gamla näringskällor, och det torde därför icke förvåna någon, att varje ruckning av bestämmelserna i hithörande frågor däruppe följes med det allra största intresse. Jag är glad över att den kungl. propositionen givit mig ett osökt tillfälle att för kammaren meddela dessa siffror i ett ärende, vars vikt och betydelse för orten till och med av däruppe förefintliga myndigheter mången gång underskattats och missförståtts. Att en produktiv kapitaltillgång inom landet frodas och ger ett gott utbyte, bör givetvis inte oroa och enervera oss. Men detta utesluter icke, att uppdagade fel och brister i organisationen böra rättas och avhjälpas.

Innevarande års officiella renräkning ger vid handen, att renantalet i våra fyra nordligaste lappbyar med 7,000 djur överstiger det maximiantal, vederbörande lappar enligt konventionen mellan Sverige och Norge äga att medtaga för sommarbetning i Norge. Detta är kärnpunkten i och utgångspunkten för den kungl. propositionen.

Att ett dylikt sakförhållande först nu och därtill omedelbart före en förestående utflyttning till Norge uppdagats, pekar hän mot en lucka i lagen. Tiden mellan de officiella renräkningarna i dessa fyra, internationellt sett ömtåliga lappbyar är för lång. Renräkningarna i Könkämä, Lainiovuoma, Saarivuoma och Talma böra i regel återkomma åtminstone vartannat år. Någon officiell räkning med hänsyn till lapparnas renar har hittills icke i lag föreskrivits. De renräkningar, som nu jämlikt § 37 i renbeteslagen hållas, avse endast en kontroll av de bofastas renar. I denna del bör en blivande ny lag uppenbarligen fullständigas.

För mig vill det emellertid synas, att man efter lugnt övervägande av det i Könkämä, Lainiovuoma, Saarivuoma och Talma uppkomna läget kunnat dröja med propositionens framläggande till nästkommande år, då frågan om en reviderad lapplagstiftning i en vidsträcktare form torde komma att före-

läggas riksdagen. Med kännedom om lapparnas synnerliga för att icke säga avgudiska vördnad för Konungens befallningshavande hade man säkerligen kunnat få den i § 2 ifrågasatta nedslaktningen till stånd redan genom en enkel vädjan från länsstyrelsen och lappfogden. Det överraskande stora renantalet har icke enbart sin grund i lapparnas obenägenhet att nedslakta sina renar. Man kan lika väl säga, att anledningen ligger i lapparnas eller åtminstone i många lappars bristande insikter i räkning, då det gällt att röra sig på hundratalens och särskilt tusentalens område. Hade ett enkelt påpekande av risken med den starka renökningen kunnat ske tidigare, skulle vi nu icke hava behövt stå inför denna brådstörtade lagstiftning. Vad åter beträffar en skarpare nedslaktning av övriga till Norge icke inflyttande renar inom länet, tror jag icke alls på någon överhängande fara i denna del. Beträffande Gällivare och Jockmocks församlingar, vilka tillsammans omfatta den ansenliga arealen av 365 kvadratmil, vet jag, att slaktrenarna hösten 1924 allmänt ansågos fetare och värdefullare än hösten 1923, en omständighet, som icke tyder på betesmarkernas överbelastning till följd av renantalets ökning.

Vad de bofastas reninnehav beträffar, så synas bestämmelserna i § 8 av lagen den 1 juli 1898 (nr 66) och i §§ 36 och 42 av lagen den 19 juni 1917 (nr 337) redan nu bereda möjlighet till ingripande. I fråga om skadegörelse av renar bör dock i varje fall, innan tvångsåtgärder för renstammens nedbringande tillgripas, noggrant utredas, om skadegörelsen har sin grund i renskötarens vårdslöshet eller i renstammens övertalighet.

Principiellt sett har jag icke något emot, att Konungens befallningshavande utrustas med en maktbefogenhet av den art, som denna Kungl. Maj:ts proposition nr 227 avser. Vid en jämförelse mellan § 8 i renbeteslagen den 1 juli 1898 och § 1 i lagförslaget upptäcker man emellertid en del justeringar i det senare, inför vilka man kan stå tveksam. Jag ber att få peka på en: å sista raden å sid. fyra och första raden å sid. fem i 1898 års lag heter det »... må K. B. efter det lapparna, kronobetjäningen och lappfogden blivit hörda etc.» vilket i lagförslaget motsvaras av § 1 mom. 2 rad 3, där bestämmelsen blivit ändrad sålunda »... äge länsstyrelsen efter det lapparna ... blivit hörda etc...» Nyttan av denna byråkratisering är synnerligen tvivelaktig. Frågan är, om man icke i stället för att minska antalet av dem, som skola höras, bort tillägga »och ortens kommunalnämnd».

Med hänsyn till skyldig artighet mot vårt västra grannland torde § 2 i lagförslaget böra bifallas, i all synnerhet som frågan nu en gång är väckt. Beträffande § 1 synes det mig lyckligast, om med dess upphöjande till lag för närvarande finge anstå.

Herr talman! Jag anhåller, att detta yttrande måtte biläggas propositionen vid remissen till vederbörande utskott för största möjliga beaktande.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandet till behandling av lagutskott.

Kungl. Maj:ts härpå föredragna proposition, nr 230, angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa remitterades till bevillningsutskottet.

§ 5.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 3 och 76—85 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 35 och 36.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 6 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1925—1926 under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

nr 157, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923;

nr 158, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924; och

nr 159, i anledning av väckta motioner med förslag till ändrad instruktion för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken;

från sammansatta bevillnings- och första lagutskottet, nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till konvention angående motarbetande av smuggling av alkoholvaror m. m.; samt

från bankoutskottet:

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggspensioner å allmänna indragningsstaten åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av befattningshavare hos svenska betes- och vallföreningen;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker; och

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens godkännande av vissa å allmänna konferenserna för samfärdsels- och transiteringsfrågor i Barcelona och Genève antagna överenskommelser jämte en i anledning av propositionen väckt motion;

statsutskottets

memorial, nr 86, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor; och

utlåtande, nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ävensom åtskilliga i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Tjeckoslovakiska Republiken avslutat handels- och sjöfartsavtal;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Spanien avslutat handelsavtal; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående vidtagande av åtgärder för nedbringande av gällande bostadshyror.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Magnusson* i Skövde under 5 dagar från och med den 13 innevarande maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 13 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 225, angående godkännande av en mellan Sverige och Finland den 9 maj 1925 avslutad konvention angående renar i gränsområdena m. m.; och

nr 226, med förslag till lag innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 231, angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet begärdes ordet av

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp, som yttrade: Herr talman! Ett visst olycksöde tycks följa de skånska jordbrukare, som hava haft den olyckan att få sina ladugårdsbesättningar smittade av mul- och klövsjukan. Möjligen i följd av detta öde har den kungliga propositionen, som föreslår viss hjälp till dessa jordbrukare, blivit så sent utdelad, att jag först för en halv timme sedan erhållit den och följaktligen icke hunnit att ens genomläsa densamma.

Något har jag dock hunnit titta i den och därvid funnit, att åtskilligt av vad departementschefen föreslagit åtminstone icke varit baserat på den uppfattning av frågan, som jag företräder. Bland annat har jag funnit det utom-

ordentligt märkvärdigt, att departementschefen har ansett, att de gårdar, som blivit förklarade misstänkta och därigenom förhindrade att sälja eller avlämna mjölk till andelsmejerier, icke skulle bliva delaktiga av de bidrag, som staten nu eljest ämnade utgiva till de djurägare, vars besättningar blivit smitttade av sjukdomen. Det har verkligen i många fall inträffat, att synnerligen stora förluster uppstått för dessa djurägare, som råkat i den olyckan, att deras gårdar blivit förklarade misstänkta. Jag vet särskilt, att det på ett ställe hände en djurägare, att hans gård under tre perioder efter varandra förklarades misstänkt, utan att sjukdomen någonsin utbröt bland hans besättning. Det är icke minsta tvekan om, att han därigenom har förlorat kanske mera än den, vars djur blivit smittade av sjukdomen, men där sjukdomen någorlunda snart gått över.

Nu är ju den återstående riksdagstiden så knapp, att man icke gärna kan förutsätta, att jordbruksutskottet skall uppskjuta behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition, till dess motionstiden är utgången. Och att komma med en motion, då man vet, att utskottet redan har behandlat ärendet, är just icke vidare tilltalande. Jag skall därför be att få hemställa, att vederbörande utskott måtte betrakta den interpellation, som jag framställt i frågan, och de meningar, som jag såväl däri som i föregående debatter här i kammaren uttalat, såsom varande min motion i ärendet.

Dessutom tror jag, att då utskottet inom sig hyser personer, som mycket nära känna förhållandena där nere i Skåne, så bör utskottet kunna skipa litet grand mera rättvisa, än jag tycker, att den kungliga propositionen gjort.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandet till jordbruksutskottet.

§ 2.

Härefter föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 20, statsutskottets memorial nr 86 och utlåtande nr 87, bevillningsutskottets betänkanden nr 37—39 samt andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

§ 3.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 4.

Ang. skyldighet att erlägga stämpelavgift för ordensbrev.

Till avgörande företogs nu bevillningsutskottets betänkande, nr 34, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommendörer av ordnar, att lösa utnämningsbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 137, hade herr *Rosén* föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådana bestämmelser, att de svenska medborgare, som mottoge utnämning till riddare och kommendörer av de särskilda ordnarna, ålades skyldighet att lösa utnämningsbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ang. skyldighet att erlägga stämpelavgift för ordensbrev. (Forts.)

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

av herrar *Bergman*, *Johansson* i Kullersta, *Lövgren* i Nyborg, *Björnsson*, *Alexis Björkman*, *Wahlmark*, *Björklund* och *Ericson* i Boxholm, vilka yrkat, att utskottet skulle hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse — — — lika med motionen — — — stadgad stämpelavgift; samt

av herr *Rune*.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Johansson** i Kullersta: Herr talman! Jag ber endast i all enkelhet att få yrka bifall till reservationen i den föreliggande frågan.

Herr **Lithander:** Herr talman! Jag skall be att lika kort med hänvisning till utskottets utlåtande få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Vidare yttrades ej. Efter av herr talmannen givna propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Bergman m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

§ 5.

Å föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! Jag vill hemställa, att utlåtandet föredrages punktvis, och att endast punkternas nummer och kantrubriker behöva uppläsas, i den mån ej annat föredragningssätt särskilt påkallas.

Denna hemställan bifölls.

Efter föredragning av *punkten 1*, angående anslag till utrikesdepartementet, anförde

Ang. anslag till utrikesdepartementet.

Herr **Spångberg:** Herr talman, ärade kammarledamöter! Då det här gäller att behandla anslag, som röra Sveriges utrikespolitiska förhållanden, har jag tagit mig friheten begära ordet för att göra några erinringar beträffande vissa förhållanden, som sammanhänga med denna huvudtitel.

Vi veta med säkerhet, att det pågår ett synnerligen effektivt samarbete mellan vitfinnarna och svensk överklass, ett samarbete, som icke kan lämnas utan avseende av Sveriges arbetare. Detta samarbete är ju i och för sig icke ägnat att väcka någon slags förvåning. Det är ett led i den internationella kamp ifrån bourgeoisiens sida, som alltid har bedrivits mot proletariatet. Men det är icke mindre förklarligt, att arbetarbefolkningen under sådana förhållanden kräver, att det icke får föras en sådan politik, att denna kan ge något slags sken av, att hela Sveriges befolkning i någon mån skulle vara med på att understödja de planer, som smidas från överklasshåll gentemot arbetarna. Här har man nu exempelvis fått bevittna, huru den finska överklassen försöker lägga sig i, huru Sverige skall ordna sitt försvar, liksom man försöker att öva

Ang. anslag till utrikesdepartementet. (Forts.)

censur över det svenska riksdagsarbetet, detta naturligtvis med högsta gillande av Sveriges borgerliga tidningar och Sveriges borgarklass. Jag ser nu i detta ett utslag i den riktningen, att klasskampen har tilltagit i styrka, att de nationella gränserna även på detta område hava förlorat sin betydelse, då klyftan vidgats mellan de olika klasserna, och kampen mellan dessa tilltar efter internationella linjer.

Under sådana förhållanden skulle det, anser jag, vara synnerligen önskvärt, om regeringen i Sverige funne det angeläget att söka förhindra, att det ges något sken av, att Sveriges arbetare skulle ämna tysta finna sig i, huru inom andra länder tiotusentals arbetare mördas av deras borgarklass. Från dessa synpunkter är det också synnerligen viktigt att fortfarande följa svenska ministerns i Finland förehavanden, så att det icke där ges stöd för den missuppfattningen, som tycks breda ut sig, att Sveriges befolkning på något sätt skulle vara villig att understödja de halvbaltiska eller baltiska förbund, som äro under bildande, och vars udd ju så tydligt riktar sig emot Sovjetryssland, men vars hela slagkraft i verkligheten skulle drabba hela den internationella arbetarklassen. Jag har velat erinra om detta, innan man går att bevilja de anslag, som det här är fråga om.

Så är det en annan sak, som jag icke kan undgå att något beröra. Det har ju från Finland, enligt vad som meddelats i tidningspressen, framförts en protest till svenska regeringen mot att Vitfinland under årets remissdebatt i förbigående blev kallat arbetarbödlarnas och gravskändarnas land. Jag kan verkligen icke undgå att finna, att såsom förhållandena varit i Finland och sådana de fortfarande äro, så äro icke de orden någon överdrift i någon riktning. Och jag är förvissad om, att arbetarklassen delar min uppfattning i denna sak. Därför måste jag uttala min förvåning över att, såsom också har meddelats, det från svenskt regeringshåll till Finland har framförts beklagande av, att detta påtalats vid ifrågavarande tillfälle. Den som vill undersöka förhållandena i Finland skall i sanning mycket lätt finna, vem som här har rätt. Man kan ju för övrigt se efter, vad finska folket självt säger i denna sak. Då finner man, helt naturligt för övrigt, att visserligen vrålar den finska överklassen i ilska, när den ser sig uppmärksammad i sina förehavanden — — —

Här avbröts talaren av herr **talmannen**, som yttrade: Jag får erinra talaren om, att det är anslag till utrikesdepartementet i *Sverige*, som behandlas, och att han bör hålla sig närmare till ämnet.

Herr **Spångberg** fortsatte: Ja, herr talman, jag yttrar mig i princip över hela det anslag, som här föreligger i den kungliga propositionen och i förevarande motioner. Jag har funnit, att man vid föregående behandlingar av huvudtitlar i riksdagen gått till väga på detta sätt, och jag har sålunda fått den uppfattningen, att det är mycket vanligt, att så göres. Jag skall visserligen hålla mig till huvudtiteln, men jag kan ändå icke anse mig böra fullständigt avstå från ordet.

Jag nämnde, vad borgarna säga, och jag skall påvisa, vad exempelvis socialdemokraterna i Finland säga. Jag har här ett exemplar av den socialdemokratiska finska tidningen »Suomen sosialidemokraatti», som just behandlar denna sak, och den säger om ifrågavarande protest, att denna hade varit på sin plats, om intet skändande av arbetarnas gravar förekommit, och om de haft 30,000 arbetargravar mindre. Tidningen skriver vidare, att den skulle önska ge de inhemska borgarna ett helt annat råd för att höja Finlands anseende utomlands. »Vi ville föreslå en sådan politik, som låter påskina, att vi här beklaga de dystra blodspår, som ännu överallt synas i vårt politiska liv, och i detta syfte önska vi, att man upphörde med att skända de dödas gravar och läte bli att hindra de anhöriga från att besöka sina käras gravmull.» — — —

Ånyo avbröts talaren av herr **talmannen**, som yttrade: Jag nödgas erinra talaren om, att jag icke för min del kan finna, att detta hör till det ärende, som är föredraget till behandling i kammaren.

Ang. anslag till utrikesdepartementet. (Forts.)

Herr **Spångberg** fortsatte: Ja, herrarna ropa bra, och jag kan mycket väl förstå det ur den synpunkten, att herrarna anse, att Sveriges riksdag väl också som en utav sina uppgifter bör ha att skydda borgarna, då de gå att mörda tusentals proletärer — — —

Talaren avbröts åter av herr **talmannen**, som yttrade: Talaren torde välja lämpligare uttryck. Jag förklarar, att dessa inte äro tillständiga i en debatt i andra kammaren.

Herr **Spångberg** fortsatte: Ja, det skulle emellertid kunna anföras synnerligen mycket, som visar, vem som egentligen har rätt, och som visar, att det är ganska nödvändigt, att sådana saker påtalas. Men då jag hindras att begagna yttrandefriheten, får jag givetvis lov att avstå. Men jag kan ju samtidigt konstatera, huru riksdagsordningens § 52 i själva verket är ganska illusorisk, då det gäller att påpeka faktiska förhållanden, som råda.

Jag vill säga, att det sålunda är mycket lätt att bevisa, vem som i detta fall har rätt. När man alltså under dessa förhållanden från svenskt regeringshåll för vitfinnarna har beklagat, att detta påtalas, och när man, det kan jag ju säga, blir hindrad att tala om detta, så applåderas och gillas givetvis detta utav Sveriges borgare och utav Finlands borgare, men jag är övertygad om, att Sveriges arbetarklass och Finlands arbetarklass taga avstånd från vad som försiggått i Finland, vad som händer här och även från det beklagande, som från Sverige har framförts till vitfinnarna.

Jag vill uttala den önskan, att utrikesministern och även Sveriges minister i Finland samt andra toge detta med i beräkningen, då de gå att fullgöra sina åligganden.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härpå föredrogs *punkten 12*, angående Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund. Därvid anförde:

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

Herr **Spångberg:** Herr talman, ärade kammarledamöter! Vi hava ju från kommunistiskt håll, då det gällt anslag till Nationernas förbund, aldrig givit vårt bifall till dessa. Vi hava intagit denna ställning, därför att vi i detta förbund sett, huru de stater, som varit tongivande, alltid dels med hjälp utav förbundet och dels med dess tysta medgivande, fört en politik, som fullständigt trampat ned de svagare staternas rätt. Med varje år hava vi fått bevis på, huru Nationernas förbund, såsom den våldsinstitution det alltid har varit, är ett maktmedel i ententekapitalisternas händer och tjänar deras intressen. Vi hava ingen anledning att frångå denna uppfattning, den har tvärtom stärkts allteftersom tiden gått.

Vi ha förut, då denna fråga har behandlats, haft anledning att framhålla, huru rätten inom förbundet endast varit en fullständig parodi. Nu har detta nyligen ytterligare belysts utav den danske politikern och skriftställaren Georg Brandes, som i ett historiskt samlingsverk har berört Ålandsfrågan. Jag tar mig friheten att nämna detta, dels därför att jag anser, att det är alldeles nödvän-

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund. (Forts.)

digt att få Nationernas förbunds politik och den diplomati, som föres, en smula belysta, dels därför att det bekräftar riktigheten av vad vi kommunister förut hava påstått rörande Nationernas förbund. — Jag vill givetvis säga, att jag inte ett enda ögonblick tvivlar på att regeringen sitter inne med en mycket god kännedom om de verkliga förhållandena och sålunda skulle kunna ge mycket intressanta upplysningar i den sak, det här gäller. — Georg Brandes säger beträffande Ålandsfrågan, att utslaget däri »inte alls föll på grund av någon himmelsk rättfärdighet» — jag citerar ordagrant — »utan helt enkelt därför att Finland i hemlighet gjorde Storbritannien ett bättre anbud än Sverige med hänsyn till garantien för den engelska kontrollen över Östersjön».

Detta Georg Brandes' avslöjande är verkligen ett alldeles ypperligt bevis på vad de inom Nationernas förbund föregivna rättsprinciperna i själva verket äro. De ha aldrig funnits annat än på papperet. Förbundet har, under den tid det existerat, inte bara lagt i dagen maktlöshet och brist på god vilja, utan det har även såväl i Ålandsfrågan som i alla de frågor, som det har haft något att göra med, gått de starkare staternas ärenden. Man kan bara nämna sådana fall som exempelvis Polen mot Litauen, England mot Egypten, Italien mot Grekland o. s. v. Det är överallt samma våldspolitik. Nu har det här på olika poster begärts över 380,000 kronor för täckandet av kostnaderna för Sveriges vidkommande i Nationernas förbund. Det är återigen en summa, som man tänker kasta bort på ett, jag tillåter mig att säga, fullständigt skadligt ändamål.

Emellertid anser jag nu inte ett enda ögonblick, att denna fråga i främsta rummet är en kostnadsfråga. Den största faran ligger däruti, att om man från det håll, där man nu försöker att föra fram Nationernas förbund, lyckas att söva folkets breda lager i någon sorts tro på att Nationernas förbund skulle kunna hindra kommande krig, då resulterar detta uti, att folket får vakna på samma sätt just i detta nya krig, som man gjorde det år 1914. Man blir lika lurad. Nationernas förbund varken kan eller vill upphäva de motsättningar, som råda mellan de olika kapitalistiska staterna eller klasserna inom dessa stater. Och det är ju ändå ytterst dessa motsättningar, som äro orsakerna till krigen. Dessa orsaker försvinna givetvis inte förr än det kapitalistiska samhällssystemet får lämna plats för ett kommunistiskt. Men det blir inte Nationernas förbund, som får ordna detta, utan det kommer att ordnas utav det organiserade klassmedvetna proletariatet.

Klassamhällets beståndande däremot och tron på att Nationernas förbund skulle utgöra någon sorts fredsgaranti för kommande krig, det skulle resultera i att världen kastades in i ett nytt krig, till vilket man f. ö. med Nationernas förbunds medgivande inte minst inom de stater, som tillhöra Nationernas förbund, håller på att rusta allt vad tygen hålla.

Med anledning härutav ber jag, herr talman, att få yrka avslag på föreliggande förslag.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag böjer mig i djup vördnad för den utrikespolitiska vishet och profetiska framtidssyn, som utvecklades här utav den ärade representanten från Charlottenberg. Min egen begränsade kunskap på detta område tillåter mig endast att yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 14, angående Sveriges representation i Nationernas förbunds råd m. m., föredrogs nu; och begärdes ordet därvid av

Ang. Sveriges representation i Nationernas förbunds råd m. m.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona, som yttrade: Herr talman! Med anledning av att utskottets ståndpunkt i de frågor, som falla under denna punkt, såvitt jag förstår, har missuppfattats, skall jag be att få i korthet säga kammaren, att denna nedsättning utav det nominella anslaget från 50,000 till 25,000 kronor inte uttrycker någon förändrad uppfattning inom utskottet av vårt lands förhållande till Nationernas förbund. Nedsättningen är allenast motiverad därutav, att det särskilda anslag av rent personlig natur, som tidigare utgått till en representant, som numera avlidit, inte längre är behövligt, varför sålunda summan kunnat nedsättas till detta belopp.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 15—21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22, angående anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Ang. anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Uti en av herr *Lindhagen* inom första kammaren väckt motion, nr 174, hade hemställts, att riksdagen ville besluta, att under tredje huvudtiteln till svenska freds- och skiljedomsföreningen bevilja ett extra anslag av 3,000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herrar *Andersson* i Falkenberg och *Ljunggren* väckt motion, nr 208, gjorts framställning om beviljande för samma ändamål av enahanda belopp.

Utskottet hemställde, att ovanberörda motioner icke måtte av riksdagen bifallas.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Andersson** i Falkenberg: Herr talman! Jag har tagit mig friheten att väcka en motion, som tillsammans med mig är undertecknad av herr Ljunggren, om anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen. Den har av utskottet blivit behandlad under denna punkt.

Här föreligger ett enhälligt utskottsutlåtande om avstyrkande utav framställningen, och jag har därför inte stor förhoppning om bifall till det framställda önskemålet. Emellertid ber jag att få påpeka, att i den punkt, som vi nyss behandlade, rörande anslag till svenska föreningen för Nationernas förbund, föreligger ett enhälligt tillstyrkande av utskottet. Det har också blivit av riksdagen bifallet, och man kan därför få den uppfattningen, att denna senare förening fullföljer allt vad man har att begära i fråga om de önskemål, som här föreligga.

Jag har dock en något annan uppfattning härvidlag. Jag grundar denna min uppfattning på att fredstankens utbredande ute bland den stora breda massan, bland folket måste ske genom att denna folkgrupp också tar dessa saker om hand, bedriver propaganda o. s. v. för att göra fredstanken och fredsidén allt mer och mer stadfästade ute ibland folket.

Jag tror också, att det ligger någon grund för denna tankegång uti själva Nationernas förbunds utlåtande, som ju också har tagit sig uttryck bl. a. uti att det åligger de olika förbundsmedlemmarna, d. v. s. de enskilda staterna, att i någon mån bedriva propaganda härför.

Ang. anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen. (Forts.)

Fredstankens förverkligande och rustningarnas minskande måste väl ändå ske genom att de så att säga få en stark anklang, ett djupt rotfäste ute bland den stora mängden av vårt lands befolkning; och jag tror, att möjligheter härtill föreligga genom det arbete, som denna förening bedriver.

Om vi nu se på föreningens verksamhet under de gångna åren, skola vi finna, att densamma varit av rätt genomgripande omfattning. Freds- och skiljedomsföreningen består för närvarande av 330 lokalföreningar spridda på olika håll inom vårt land. Medlemsantalet i densamma beräknas uppgå till över 20,000 personer, och det har under de gångna åren vid den offentliga agitationen för fredstankens utbredande hållits 300 st. offentliga möten och föredrag, och för denna offentliga agitation har under samma tid offrats i runt tal 21,000 kronor.

Om vi däremot se på det medlemsantal och det arbete, som utföres av föreningen för Nationernas förbund, finna vi, att medlemsantalet där uppgår till ett antal icke nämnvärt överstigande 3,000 personer; dess verksamhet och propaganda koncentrera sig förmodligen till en mycket inskränkt grupp av befolkningen, och den har sålunda icke möjlighet att bedriva sitt arbete såvitt ute bland folket som svenska freds- och skiljedomsföreningen. Denna senare förening har ju ändock från början startats av ett stort antal av riksdagens ledamöter. Den har också under de gångna åren fått anslag av riksdagen. Jag vill erinra om det anslag, som beviljades för den internationella fredskongressen 1910; vidare om det reseanslag, som beviljades för den allmänna fredskongressen i Bern och slutligen om det bidrag, som erhölls till resandet av fredsmonumentet vid norska gränsen. Det kan sålunda bekräftas, att det funnits tillfällen, då föreningen fått stöd av riksdagen genom de av densamma beviljade anslagen.

Det har påpekats, visserligen inte officiellt, att föreningen kommit så att säga på ett utopiskt plan, att den kanske icke håller sig strikte inom den strängt uppdragna gräns, som man kan anse av behovet påkallad. Jag tror, att detta dock nu är en övervunnen ståndpunkt och att föreningen under de senast gångna åren fått allt mer och mer erkännande utifrån såväl hos tidningspressen som hos den allmänna offentliga folkmeningen.

Jag tror vidare, att ett stöd av riksdagen i än högre grad skulle befästa och stärka detta föreningens arbete och därigenom också bidraga till större möjligheter att bedriva det arbete, som den har sig förelagt. Det synes mig då också både lämpligt och gagneligt, att riksdagen ger föreningen sitt stöd. Det anslag, som nu i motionen är begärt, uppgår till ett belopp av 3,000 kronor. Då emellertid riksdagen nyss på tillstyrkan av statsutskottet nedsatt anslaget till svenska föreningen för Nationernas förbund från förutvarande 3,000 till 2,500 kronor, så ber jag att få ändra det i motionen framställda yrkandet därhän, att riksdagen till svenska freds- och skiljedomsföreningen måtte bevilja ett anslag av 2,500 kronor.

Jag yrkar sålunda avslag på utskottets hemställan och bifall till det av mig nu framställda yrkandet.

Herr **Bergström** i Bäckland: Herr talman! Vilken åsikt vi än kunna ha angående försvarsfrågan och dess betydelse för neutraliteten och den yttre tryggheten, så måste vi dock erkänna, att en stark fredsvilja bland ett folk är av betydelse, när det är fråga om bevarandet av dess fred.

Det är väl få nationer, som ha så tydliga bevis på vad en stark fredsvilja betyder för ett folks fred som det svenska folket. Jag behöver bara erinra om åren 1905 och 1914, för att vi skola finna rätt på dessa bevis.

En förening, som har gjort mycket och fortfarande gör mycket för utbredandet av fredstanken inom vårt land, är ju svenska freds- och skiljedomsför-

eningen. Vi ha redan blivit erinrade om det arbete den utfört, och jag vill bara tillägga, att föreningen under de senast gångna verksamhetsåren har vunnit omkring 15,000 nya medlemmar. Med de försänkningar, som fredsidéerna ha inom riksdagen, och då flera regeringar också ha lämnat sitt stöd åt denna förenings arbete, så borde också föreningen kunna påräkna ekonomiskt stöd ifrån riksdagens sida.

Ang. anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen. (Forts.)

Jag vill därför också för min del ansluta mig till det yrkande, som herr Andersson i Falkenberg har gjort.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Det torde ju vara klart, att utskottets utlåtande icke får fattas såsom ett uttryck för någon ovilja mot fredssaken och fredsarbetet.

Utgifterna för fredsarbetets befrämjande torde vara tillräckligt stora och intresset för freden själv tillräckligt manifesterat i denna kammare och riksdagen, att något tvivel på den punkten knappast behöver uppstå.

Att utskottet icke velat förorda godkännande av motionen, torde förnämligast vara beroende därpå, att riksdagen hittills, trots en mängd framställningar tidigare under åren, icke beviljat anslag till denna föreningens löpande verksamhet. De exempel på anslag, som motionären här framhöll, rörde anslag av rent tillfällig natur; och om begäran om något sådant motsvarande anslag kommer igen i framtiden, kan förmodligen påräknas samma tillmötesgående välvilja från riksdagens sida. Jag kan icke se, och utskottet har heller icke funnit, att något särskilt har inträffat, sedan riksdagen sist tog ståndpunkt till denna fråga, som kan motivera en ändrad hållning, och några nya skäl ha icke heller nu i debatten kunnat påvisas.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka, att utskottets förslag bifalles.

Herr **Hage:** Jag skall gärna erkänna, att den föregående ärade talaren har rätt så till vida, som riksdagen ger mycket betydande anslag för fredsarbetet. Jag vill dock samtidigt slå fast, att riksdagens anslag nu utgå på sådant sätt, att det fredsarbete, som bedrives *uppifrån* i samhället har riksdagens stöd, men det fredsarbete, som bedrives *underifrån* i samhället bland de djupa folklagren, vill riksdagen icke tillgodose, därest den avvisar den motion, som här föreligger.

Med avseende på denna motion kan jag icke finna annat, än att det är lika nödvändigt att ge anslag till den agitation för freden, som bedrives *nedifrån* i de djupa folklagren som att stödja den agitation, som kommer *uppifrån* i samhället. Från den utgångspunkten måste jag säga, att så länge riksdagen gör på det sättet som jag förut antytt, så länge sker icke från dess sida ett *allsidigt* tillgodoseende av fredsarbetet.

Det är visserligen sant, såsom den föregående ärade talaren sade, att riksdagen ännu icke någon gång givit anslag till de *löpande* utgifterna för den fredsförening, som det här är fråga om; men jag vill också betona, att en gång har dock andra kammaren varit med om att giva ett sådant anslag till föreningen, fastän frågan sedan föll i första kammaren, och en annan gång har t. o. m. i första kammaren avgivits 53 röster mot 81 för ett anslag till här ifrågavarande ändamål. När i första kammaren kunnat uppbringas en så avsevärd minoritet, så har man anledning tro, att det borde kunna bli *majoritet* i andra kammaren, när man något litet känner skillnaden mellan dessa båda kamrars olika läggning.

Slutligen vill jag framhålla, att riksdagen dels genom att den förut vid vissa tillfällen beviljat anslag till representation vid vissa kongresser, som organiserats av denna förening tillsammans med andra internationella sam-

Ang. anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen. (Forts.)

manslutningar av liknande art, dels genom att den en gång givit anslag för det s. k. fredsmonumentet på Kölen, dock sagt ifrån, att den icke kan ogilla den agitation, som bedrives av denna förening.

När så är fallet, finnes åtminstone ingen principiell uppfattning, som kan åberopas mot ett yrkande på bifall till utskottets förslag. Det gäller ju här en så synnerligen liten summa som 2,500 kronor, och när man ger just denna summa till en annan nybildad organisation, som är mycket yngre och med ett mycket mindre medlemsantal än denna organisation, så finner jag anledning yrka bifall till det förslag, som här förut är framfört av den förste ärade talaren, herr Andersson i Falkenberg.

Jag skall därför be att få yrka bifall till, att ett anslag på 2,500 kronor här måtte utgå.

I detta yttrande instämde herrar *Wikström*, *Lindberg*, *Sandberg*, *Johansson* i Sollefteå och *Ljunggren* samt fru *Thüring*.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag utvecklade, såvitt jag förstår, tillräckligt tydligt i mitt förra anförande skälen till att utskottet yrkat avslag på förevarande motion.

Nu har herr Hage gjort gällande bl. a. att riksdagen anslagit medel endast för en fredsagitation »uppifrån» men däremot icke för en agitation nere bland de djupa folklagren och att sålunda i det senare avseendet en brist föreligger i fredsarbetets bedrivande. Tydligen vill han därmed säga, att man åsidosatt den viktigaste delen av fredsarbetet. Det är emellertid fråga om, huruvida icke fredskänslan är väsentligt starkare och har ett djupare rotfäste bland de breda folklagren, och från den synpunkten är fredsarbetet uppifrån mera behövligt.

Det avgörande är emellertid icke detta förhållande utan fastmera den omständigheten, att riksdagen hittills icke velat lämna understöd för löpande utgifter åt ifrågavarande förening. Det torde vara herr Hage bekant, att anslaget vid nästföregående punkt till föreningen för Nationernas förbund är icke mer än två år gammalt: det beviljades år 1923 på förslag av dåvarande utrikesministern Branting, och det är att märka, att han samtidigt underlät att föreslå anslag till freds- och skiljedomsföreningen. Detta förhållande torde belysa, att talet om att riksdagen skulle ha åsidosatt fredsarbetet härvidlag i varje fall är diskutabelt och icke kan tagas till omedelbar och giltig intäkt för ett bifall till motionen.

Jag kan sålunda, herr talman, icke finna, att några skäl anförts, som kunna rubba den uppfattning utskottet kommit till. Jag vidhåller därför mitt yrkande.

Herr **Hage:** Herr talman! Jag vill mot den föregående talaren framhålla, att jag icke yttrat, att det var *viktigare* att ge anslag till en agitation, som berör de djupa folklagren än den som bedrives uppifrån, utan jag nämnde, att dessa båda saker voro lika viktiga. Ty jag säger, att om icke den fredsvilja, som kan finnas bland de djupa folklagren, blir tillräckligt kraftig, betyder det icke så synnerligen mycket, om det där uppe i samhället finns en fredsvilja, som icke har resonans på djupet. Jag vill visserligen gärna erkänna, att det härskar en stark fredsvilja bland de breda folklagren, men det har också överallt ute i världen visat sig nödvändigt att organisera en verksamhet, som skall stärka fredsviljan hos detta folklager, ty det har funnits tillfällen, då den åskådning, som uppburit denna fredsvilja, på grund av hetsen uppifrån slagits tillbaka eller vänts uti något, som varit rena motsatsen. Det är sålunda erfor-

derligt, att man från riksdagens sida ägnar uppmärksamhet åt och understöder den verksamhet, som det här är fråga om.

Ang. anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen. (Forts.)

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Undén:** Herr talman! Jag vill endast lämna den upplysningen, att då regeringen icke ansett sig böra i statsverkspropositionen upptaga ett anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen, har detta givetvis sin förklaring i den ståndpunkt, riksdagen brukat intaga dels till denna särskilda förening och dels i allmänhet till frågan om understöd åt frivilliga föreningar. Att föreningen för Nationernas förbund fått en särställning härvidlag har berott därpå, att den direkt anknyter till en statsverksamhet, om jag så får uttrycka mig. Svenska staten är ju medlem av Nationernas förbund och statsmakterna ha anledning att emellanåt taga ståndpunkt till de olika frågor, som behandlas inom förbundet. Det har ur denna synpunkt ansetts särskilt önskvärt att bevilja ett understöd åt en förening, som koncentrerar sitt arbete på upplysning om förbundets verksamhet, åtminstone under dess första verksamhetsår. Detta har sålunda varit anledningen till regeringens olika ståndpunktstagande beträffande ifrågavarande två organisationer.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till det av herr Andersson i Falkenberg under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Hage, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 22 av utskottets förevarande utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Andersson i Falkenberg under överläggningen framställda yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för japropositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 23—29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt provisorisk giltighet av avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen; och biföll kammaren utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan.

§ 7.

Ang. rätt för två fabriksskrivare och en tygskrivare att för uppflyttande i högre löneklass få tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Härefter förelåg till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 77, i anledning av väckt motion angående grunderna för två fabriksskrivares och en tygskrivares uppflyttande i högre löneklass.

Uti en inom andra kammaren väckt och till statsutskottet hänvisad motion, nr 44, hade herr *Laurén* föreslagit, att riksdagen måtte besluta, att fabriksskrivarna vid artilleriets tygstater J. A. Hallin och A. H. Glafström samt tygskrivaren F. S. Engdahl skulle för uppflyttning i högre löneklass få tillgodoräkna sig den tid de tjänstgjort som resp. expeditions- och förvaltningsunderofficerare samt köksföreståndare vid A. 4, A. 8, A. 10 och kommendantskapet i Boden.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Laurén:** Herr talman! Då man möjligen skulle kunna få den uppfattningen, att min motion avsett någon löneregleringen för ifrågavarande tyg- och fabriksskrivare, vill jag framhålla, att så icke är fallet. Motionen avser endast att vederbörande befattningshavare skola äga att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid de tjänstgjort i annan likvärdig befattning. Av lönenämndens framställning framgår, att underofficerare, som tjänstgjort i förvaltningstjänst, äro berättigade att åtnjuta en dylik turberäkning. Däremot har icke lönenämnden ansett tjänstgöring såsom expeditionsunderofficer föranleda detta. Beträffande åter köksföreståndaretjänsterna kan jag icke annat än läsa ut ur lönenämndens utlåtande, att de skulle bli likvärdiga med tyg- och fabriksskrivaretjänsterna, och med den kännedom jag har om de olika tjänstgöringarna, håller jag före, att de böra vara likvärdiga.

Nu ha ifrågavarande tre tyg- och fabriksskrivare vägrats att bli tillgodoräknade den tid de tjänstgjort såsom köksföreståndare. Varför förstår jag inte. Det ligger en orättvisa i en sådan ståndpunkt. Det finns exempel på att personer, som tagit avsked endast som furirer och befordrats till sergeanter i vederbörande regementes reserv, fått tillgodoräkna sig den tid de såsom skrivbiträden tjänstgjort vid någon av arméns verkstäder, varigenom de, sedan de blivit ordinarie tyg- och fabriksskrivare, kommit upp i en högre löneklass, under det att deras kamrater, som fullgjort ordinarie tjänst vid regementet, icke fått njuta en motsvarande förmån.

Det ligger visserligen en förhoppning om rättelse i utskottets yttrande, att man *för närvarande* icke kan vara med om att tillstyrka bifall till motionen, och jag skall be att få taga fasta på detta uttalande. Jag kan emellertid icke, då jag anser att saken är fullt klar och då en ändring mycket väl skulle kunna ske, göra annat än yrka bifall till min motion och avslag på utskottets hemställan.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan. När jag gör detta, är det emellertid icke därför att jag hyser någon djupare motvilja mot motionen. Jag tror tvärtom, att man kan säga, att det åtminstone delvis ligger en saklig rättvisa i de av motionären framställda anspråken. Att de icke kunna bifallas, beror förnämligast på formella skäl, men de lära vara av den beskaffenhet, att de icke kunna övervinnas i detta sammanhang.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag däråt samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp m. m. av en oljeförrådsanläggning å Fjäderholmarna;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av vissa medel för inläggande av nytt matsalsgolv i kasern III å Skeppsholmen; och

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för flaggmaskinisten R. L. Sjöberg och underofficeren av andra graden J. E. Fredin från skyldighet att gälda vissa skadeståndsbelopp.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Till behandling upptogs nu statsutskottets utlåtande, nr 81, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till pensionsstyrelsen och dess verksamhet m. m.

Sedan *punkten 1*, angående stat för pensionsstyrelsen, föredragits yttrade:

Ang. stat för pensionsstyrelsen.

Herr **Jonsson:** Jag vill, herr talman, begagna detta tillfälle för att framhålla, att jag i min egenskap av tidningsman ofta direkt eller indirekt fått mottaga klagomål över att pensionsstyrelsen vid handläggning av pensionsärenden gått ovanligt långsamt tillväga. De gamla få vänta, innan man lämnar dem besked, huruvida de erhålla pensionstillägg eller icke och huru stora dessa tillägg bli. Det blir för dem en lång och, som man kan förstå, under deras förhållanden synnerligen pinande väntan.

När man går att undersöka orsaken till detta dröjsmål och därvid, såsom man väl bör göra, i första hand hör efter i vederbörande pensionsnämnd, så skyller denna gärna på pensionsstyrelsen. Går man längre och efterfrågar i pensionsstyrelsen, varför det dröjer så länge med ärendenas behandling, så skyller man där på pensionsnämnden — åtminstone har det hänt i det fall jag känner till. Jag vill nu icke bestrida, att pensionsnämnderna understundom kunna göra sig skyldiga till försummelser, och i det fall jag närmast tänker på, torde detta hava varit fallet. Trots detta förhållande och med vetskap därom har jag emellertid icke kunnat ur mitt sinne förjaga den känslan, att det ändå brister åtskilligt vid behandling av ärendena *även* i pensionsstyrelsen. Jag har kollationerat mina intryck och erfarenheter med andra personer och därvid fått det intrycket, att de gjort precis samma erfarenheter som jag själv.

När man nu ser på det föreliggande statförslaget, märker man, att det är synnerligen talrika arbetskrafter, som pensionsstyrelsen har till sitt förfogande; i det avseendet brister det alltså förmodligen icke. Vad nu felet kan vara, vågar jag icke uttala mig om, och jag törs icke heller framställa några bestämda anklagelser mot pensionsstyrelsen, men så mycket tror jag både min och andras erfarenhet berättigar till, att jag vill ifrågasätta, om icke pensionsstyrelsen kunde ha skäl att åtminstone undersöka, huruvida en raskare och mindre byråkratisk handläggning av ärendena kunde äga rum.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Jag ber att för min del få instämma i de önskemål, som den föregående talaren här framställde.

Ang. stat för pensionsstyrelsen. (Forts.)

Jag tror mig emellertid veta, att denna angelägenhet är uppmärksammad av pensionsstyrelsen. Jag vill nämligen minnas, att det där pågår en undersökning, huruvida man icke skulle kunna komma därhän, att omedelbart efter det pensionsnämnden behandlat ett fall och för sin del tillstyrkt en viss pension, beloppet skulle kunna utbetalas. När pensionsstyrelsen sedan finge saken om hand, finge man på ett eller annat sätt ordna förhållandet, därest pensionsnämnden tilldömt pensionstagaren större belopp än som rätteligen borde tillkomma honom. Det är antagligt, att riksdagens och framför allt kommunernas medverkan i någon mån kräves för en sådan anordning, och det vore önskvärt, om man på alla håll vore intresserad av att frågan löstes i en för pensionstagarna önskvärd riktning.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 82, i anledning av väckt motion om sänkning av räntan å lån från lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva lindringar i villkoren för lån från fonden för torvindustriens befrämjande;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av förfallna räntor å statslån till järnvägsaktiebolaget Borgholm—Böda; och

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till lån till föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina m. m.; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom en i ämnet väckt motion.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden och betänkande hemställt.

§ 11.

Ang. ändring av bestämmelserna rörande lokalbefordran av post.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 36, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post.

Därvid yttrade:

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Då bevillningsutskottet är enhälligt i sitt avstyrkande av föreliggande motioner, finns det givetvis ingen som helst utsikt att här i kammaren vinna gehör för en motsatt uppfattning. Jag har icke heller begärt ordet för att yrka bifall till motionerna, men jag har icke kunnat underlåta att deklarera, att jag icke kan inse annat än att den utväg, som föreslås i de av herr Björling och undertecknad samt Johansson i Brånalt väckta motionerna, skulle med litet god vilja från vederbörande myndigheters sida vara framkomlig.

Ang. ändring av bestämmelserna rörande lokalbefordran av post. (Forts.)

Bevillningsutskottet har hämtat stöd för sitt avstyrkande i ett yttrande av generalpoststyrelsen. Det är givet, att åtskilliga organisatoriska svårigheter kunna tänkas uppstå vid ett bifall till motionerna, d. v. s. införande av lokalporto på lantbrevbärarlinjer. Vi motionärer ha heller icke förbisett denna omständighet utan i motionen förutsatt, att generalpoststyrelsen och Kungl. Maj:t skulle för sådana fall meddela särskilda föreskrifter, liksom Kungl. Maj:t nu har befogenhet att bestämma särskilda lokalportoområden för vissa trakter.

Emellertid har bevillningsutskottet i sitt yttrande fört in frågan på en helt och hållet ny bog, i det utskottet skjutit framför sig frågan om införande av ett enhetligt riksporto. Det är litet anmärkningsvärt, att bevillningsutskottet även i den delen uppnått fullständig enhällighet, ehuru samma bevillningsutskott med lika stor enighet år 1922 gick in för att tillstyrka återinförande av lokalportot. Jag kan icke hjälpa, att jag tycker, att det av utskottet sålunda anförda skälet smakar icke så litet av de obotfärdigas förhinder, och, om jag nu uraktlåter att framställa yrkande om bifall till min och herr Björlings motion, har jag det oaktat velat förbehålla mig att komma tillbaka med förslaget, ty jag har ingen särskilt stark tro på, att det inom den närmaste framtiden kommer att föreligga sådana förhållanden, att vi kunna ha anledning slopa lokalportot, som så nyligen återinförts. Jag föreställer mig, att ett införande av ett allmänt riksporto icke gärna kan äga rum annat än i sammanhang med en nedsättning av portosatserna, vilket dock är en budgetfråga av första ordningen. Ingen torde väl tro, att de finansiella förhållandena komma att gestalta sig så, att vi inom de närmaste åren kunna sänka brevportot till vad det var före krigsåren. Under sådana förhållanden torde vi få lov att utgå från att olika portosatser för en ganska lång tid framåt komma att gälla för »riksbefordran» och för »lokalbefordran». Då så är fallet, kan jag icke finna det rimligt, att landsbygden knappast i någon som helst mån kan bli delaktig av den förmån, som ett lågt lokalporto innebär.

Det är kanhända icke känt för kammarens ledamöter — men det förtjänar dock att uppmärksammas — hur Kungl. Maj:t och generalpoststyrelsen gått tillväga, då det gällt att bestämma lokalportoområdet för Stockholm. Stockholms lokalportoområde innefattar icke mindre än 56 fasta postanstalter, därav 19 inom huvudstaden och 37 utom staden. Det sträcker sig från Roslags-Näsby i norr till Södertörns villastad i söder (en sträcka av 27 km.) och från Spånga i väster till Saltsjöbaden i öster (likaledes en sträcka på omkring 2 ½ mil). Inom detta område bo, lågt räknat, en halv miljon människor. Alla dessa personer åtnjuta i sin korrespondens med varandra förmånen av ett lågt lokalporto. Men om på landsbygden en person vill ha en försändelse transporterad några hundra meter till närmaste by, belägges den med riksporto.

Utan att gå in på frågan om lämpligheten av ett enhetligt riksporto, tror jag vi kunna vara överens om att en sådan anordning som den nuvarande icke är tillfredsställande och att den ur landsbygdens synpunkt verkar närmast trakasserande. De svårigheter, generalpoststyrelsen uppradat, för genomförande av det motionsvis framförda yrkandet, tror jag icke äro av den art, att de icke med litet god vilja kunna övervinnas. Hade generalpoststyrelsen använt lika stor energi på att söka finna en framkomlig väg för att praktiskt lösa frågan, som den nu använt på att skriva ihjäl motionerna, tror jag nog, att en lösning kunnat åvägabringas.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Herr **Lithander:** Herr talman! Den siste talaren gjorde visserligen intet yrkande, men han gav uttryck åt den uppfattningen, att det vore att betrakta som de obotfärdigas förhinder, att bevillningsutskottet här icke kommit fram

Ang. ändring av bestämmelserna rörande lokalbefordran av post. (Forts.)

till en hemställan om bifall till motionen. Jag kan försäkra den ärade talaren, att bevillningsutskottets ledamöter samtliga, även vi statsrepresentanter, ha varit besjälade och fortfarande äro besjälade av en bestämd önskan att ge stöd åt det önskemål, som motionärerna här ha framfört. Utskottet har uttalat icke bara i år utan även vid föregående tillfällen, då dessa frågor varit uppe, att det önskar, att det skulle skipas rättvisa beträffande postbefordringen för landsbygden. Man har också försökt att finna någon form för genomförandet av en reform i denna riktning, så att de brev, som bäras ut från ett postkontor på landsbygden, endast skulle behöva åsättas lokalporto, under förutsättning då, att de endast behövde befordras med *en* brevbärare. Men saken har stött på tekniska svårigheter. Man har därför också tänkt sig en lösning på den vägen, att man icke skulle taga bort lokalportot, utan försöka komma fram till en sådan sänkning av riksportot, att detta skulle, om icke helt och hållet motsvara, så dock ganska nära ansluta sig till lokalportot, och man således på den vägen skulle kunna åstadkomma den önskade rättvisan. Det är ju nämligen så, att kostnaden för behandlingen av ett brev många gånger ställer sig tämligen enahanda, vare sig det gäller att befordra det en kort distans eller en lång distans; proceduren, som ett brev måste undergå, blir i varje fall i stort sett densamma. Man kan därför nog tänka sig möjligheten av att så småningom komma fram till ett enhetligt porto. Detta har emellertid icke kunnat ske nu, därför att budgeten icke tålt vid den inskränkning i inkomsten, som en dylik nedsättning skulle ha vållat.

Jag ber således den ärade talaren vara fullt förvissad om att det finns en bestämd önskan inom bevillningsutskottet att, när så ske kan, gå till mötes det önskemål, som av motionärerna har framförts.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Jag är tacksam för den välvilja, som herr Lithander deklarerat från utskottets sida. Men jag beklagar, att denna icke på något sätt kommit till synes i utskottets utlåtande. Har det icke snarare varit så, att generalpoststyrelsen med anledning av motionen erbjudit sig att göra en utredning för att eventuellt komma fram till en möjlighet att tillmötesgå motionens syfte, men att styrelsen icke funnit stöd hos utskottet för detta sitt erbjudande? Bevillningsutskottet säger nämligen i sista stycket av sitt utlåtande, att utskottet icke velat tillstyrka riksdagen att påkalla någon ytterligare utredning. Såvitt jag förstår, ligger därför frågan sämre till, sedan bevillningsutskottet nu behandlat den, än den gjorde, efter det generalpoststyrelsen avgivit sitt utlåtande, då ju den utredning, som kunnat utgöra förutsättning för en lösning av frågan, nu icke lär komma till stånd.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 12.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr **Paulsen**, som anförde: Herr talman! Till min kännedom har kommit, att mul- och klövsjukesakkunniga i skrivelse till jordbruksministern fäst uppmärksamheten på den fara, som skulle förefinnas för mul- och klövsjukans spridande därigenom att djur, som nyligen genomgått sjukdomen, skulle sammanföras med djur, som icke varit smittade.

För att förebygga smittspridning föreslås Kungl. Maj:t att utfärda förbud mot att djur, som varit smittade av mul- och klövsjuka under de senaste 12 månaderna, sammanföras med djur som icke haft sjukdomen.

Vidare föreslås att där betesmarker äro belägna intill varandra och djuren gå lösa, smittade djur icke böra få komma på närmare avstånd än 3 meter från de osmittade djuren. *Interpellation.* (Forts.)

Jag har med största förvåning observerat denna mul- och klövsjukesakkunnigas hemställan, som icke tager den ringaste hänsyn till de svårigheter, ett sådant förbud, som här åsyftas, skulle medföra för den jordbrukande befolkningen i detta land, för alla de jordbrukare som bruka sina betesmarker gemensamt, på så sätt att deras kreatur där beta samfällt.

Skulle Kungl. Maj:t följa de mul- och klövsjukesakkunnigas råd, så skulle, i alla de fall där jordbrukares kreatur beta gemensamt, jordbrukarna tvingas att verkställa delning av sina gemensamma betesmarker. En sådan delning med åtföljande skyldighet för varje ägare av betesmark att avstänga denna från grannens, skulle bli mycket kostsam och verka synnerligen betungande för alla de jordbrukare, som drabbades härav, och det bleve säkerligen ett mycket stort antal jordbrukare här i landet, som finge vidkännas dessa kostnader.

För min del anser jag, att vidtagande av en sådan åtgärd som den föreslagna är fullständigt onödigt och skulle ej medföra annat än att ytterligare en tung börda lägges på en stor del av jordbrukarna i detta land, utan att göra ringaste nytta.

Ty äro de kreatur, som varit smittade av sjukdomen, friskförklarade av veterinär, så lär faran för smittspridning vara över.

I varje fall bleve ett sådant förbud som mul- och klövsjukesakkunniga här föreslår, en mycket tung och även onödig och onyttig börda för de jordbrukare, som därav drabbades.

Med stöd av det anförda anhåller jag härmed, att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Ämnar herr statsrådet i det här fallet följa den anvisning, som givits av mul- och klövsjukesakkunniga?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtande, nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till privatläroverken m. m. jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner;

sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning ävensom i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 45, i anledning av riksdagens revisorers redogörelser för vissa enskilda, med statslån understödda järnvägsaktiebolags räkenskaper;

nr 46, i anledning av väckt motion om ersättning åt vissa personer för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig; och

nr 47, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bankoutskottets utlåtande nr 44, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning

om uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av väckta motioner angående expropriationslagstiftning för främjande av kolonisationen dels i Norrland och Dalarna och dels i södra och mellersta delarna av riket;

nr 26, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om tillhandahållande av tomtmark för nya bostäder m. m.;

nr 27, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område; och

nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser med avseende å upphävande av lagen den 5 juni 1909 om uteslutande tills vidare av rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden dels ock en i ämnet väckt motion;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnandet av en allmän jordbruksräkning under 1925 ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt föreningar för jordbrukskredit ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av det å 1915 års riksstat uppförda anslaget till hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Säveåns regleringsföretag;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i betalningsvillkoren för lån från dräneringsfonden;

nr 61, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för laxfiskets upphjälpande;

nr 62, i anledning av väckt motion om ändring i återbetalningsvillkoren för ett Harads elektriska belysningsförening u. p. a. från kraftledningslånefonden beviljat lån;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner m. m. åt vissa kronojägare i Villingsbergs revir;

nr 64, i anledning av väckta motioner angående ordnande av frågan om vissa strandägares rätt till fiske m. m. i vid avvittringen inom Västerbottens läns lappmark undantagna vattenområden;

nr 65, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förekommande av älgars skadegörelse å ungskog och växande gröda samt om beredande av gottgörelse för av älgar förorsakad skada å växande gröda; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 206, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar jämte en i ämnet väckt motion; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i och för upphörande av biskops självskrivna utövande av prokanslersämbetet vid universiteten.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Alströmer*	under	5	dagar	fr. o. m.	den	14	maj,	
» *Andersson* i Grimbo	»	3	»	»	»	14	»	
» *Andersson* i Falkenberg	»	4	»	»	»	14	»	och
» *Lundkvist*	»	2	»	»	»	14	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.47 e. m.

In fidem
Per Cronvall.